

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

РЕЦЕНЗИЯ

за придобиване на образователна и научна степен “доктор”
по професионално направление 3.8. Икономика,
докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на
стопанската дейност (счетоводство)”
по обявена процедура от СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

Настоящата рецензия е изготвена съгласно примерната структура за формата и съдържанието на рецензия, написана от член на научно жури, за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по обявена процедура от СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

Рецензент: *проф. д-р Атанас Блажев Атанасов* с научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”, член на катедра “Счетоводна отчетност” в СА “Д. А. Ценов” – Свищов и член на научно жури, съгласно Заповед № 233/29.03.2024 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, в съответствие с разпоредбата на чл. 70 от Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, решение на Факултетния съвет на факултет „Стопанска отчетност“ (Протокол № 8/28.03.2024 г.) и решение от заседание на Научното жури от 08.04.2024 г. (Протокол № 1/08.04.2024 г.).

Автор на дисертационния труд: *Кирил Иванов Лучков*, редовен докторант към катедра „Счетоводна отчетност“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, докт. № d010121252.

Тема на дисертационния труд: *„Теоретико-приложни аспекти на годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия”*

Научен ръководител: *доц. д-р Галина Симеонова Чиприянова*

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Целта на дисертационния труд е да се изследват теоретичните аспекти и да се очертаят практически насоки и стратегии за усъвършенстване на периодичния счетоводно-отчетен процес с фокус върху постигането на по-висока прозрачност, устойчивост и конкурентоспособност на нефинансовите предприятия в съвременната икономика.

Обект на изследване в дисертационния труд е годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия.

Предмет на научното изследване са възможностите на метрифицирания резултат от дейността на предприятието, следствие работата на съставителите на финансови отчети под формата на ГФО, изготвен въз основа на Международните счетоводни стандарти (МСС) и Международните стандарти за финансова отчетност (МСФО) като приложима счетоводна база за информационните потребности на външните потребители и за подобряване ефективността на управлението.

Основната теза на изследването е, че годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия представлява ключов процес, който не само отразява финансовите аспекти на дейността им, но и изисква системно анализиране и оптимизиране, с цел подобряване на корпоративното управление и привличането на потенциални инвеститори. През призмата на организационната структура, технологичните аспекти и специфичните изисквания за представяне на информация във финансовите отчети с общо предназначение годишното периодично отчитане може да бъде интегрирано като стратегически инструмент за постигане на устойчиво финансово развитие и конкурентно предимство на предприятията от нефинансовия сектор.

Обемът на разработката е 243 страници и се състои от: заглавна страница; съдържание (3 стр.); увод (8 стр.); изложение (три глави), (190 стр.); заключение (5 стр.); списък с използваната литература (библиография) (вкл. 91 бр. на български език и 10 бр. на чужд език), (9 стр.). Към дисертационния труд са включени 6 бр. приложения (27 стр.)

В увода са открити актуалността, целта, задачите, обекта и предмета на изследването, и е формулирана изследователската теза. Посочени са методологията на изследването, обхвата на емпиричните проучвания и съществуващите ограничения в хода на дейността.

В първа глава се характеризира организационната база на годишното периодично отчитане. В тази връзка се изследва периодичността като

компонент на счетоводната политика в нефинансовите предприятия, вкл.: счетоводната политика през призмата на счетоводното законодателство; факторите, влияещи върху счетоводната политика; лицата – съставители на счетоводната политика; предпоставките за изменение (актуализиране) на счетоводната политика и отражението на принципа „действащо предприятие“ върху счетоводната политика. Анализират се технологичните характеристики на годишното периодично отчитане, вкл.: връзката между текущото отчитане и годишното периодично отчитане; хронологията на годишното периодично отчитане; инвентаризацията на активите и пасивите като неразделна част от годишното периодично отчитане. Акцентира се върху рамката и компонентите на вътрешния контрол в контекста на годишното периодично отчитане.

Във втора глава се очертават специфични изисквания при представяне на информацията във финансовите отчети с общо предназначение. Проучват се насоки за последващо оценяване на някои от елементите на финансовите отчети, в това число: идентифициране и тестване на активи, подлежащи на обезценка, в съответствие с изискванията на МСС 36 и особености при обезценката на финансови активи в съответствие с изискванията на МСФО 9. Изследват се сделките между свързани лица, значимостта на тази информация за отчетния процес и оповестяването ѝ във финансовите отчети. Прави се сравнителен анализ между финансовите отчети, базирани на МСС/МСФО, и интегрираните отчети.

В трета глава се анализира финансовото състояние като икономическа категория и предизвикателствата при разпределянето на дивиденди. В тази част от дисертацията е реализирано емпирично изследване с фокус върху нефинансовите предприятия, регистрирани на БФБ поради стратегическия интерес към независимата им икономическа дейност, респ. имущественото и финансовото им състояние, екологичната и социална политика, от външни и вътрешни заинтересовани страни.

В заключението се обобщават постигнатите резултати от изследователската работа.

В изложението са оформени 10 бр. фигури и 28 бр. таблици.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд:

Предложеният дисертационен труд се характеризира с ясно очертани обект, предмет, цел, задачи и със сполучливо формулирана, и

аргументирано защитена изследователска теза. Това дава основание той да се определи не само като едно завършено актуално изследване, но и като своевременно и необходим опит да се отговори адекватно на настоящите теоретико-приложни потребности по отношение на актуалните аспекти на годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия.

Методологията на изследването е коректно приложена, като се открояват проблеми и се предлагат начини за тяхното решаване, правят се съответни анализи, обобщения, изводи и препоръки. В изложението недвусмислено са очертани авторските идеи и становища.

При реализиране на изследването обосновано се ползва адекватен научен инструментариум, както и сполучливо оформен илюстративен материал под формата на фигури и таблици.

В структурно, техническо и стилово отношение работата е на много добро ниво. Отделните части на дисертационния труд са логически обвързани и като цяло обемът му е оптимален. Това дава възможност да се обоснове (аргументира) и защити изследователската теза в теоретичен и практико-приложен аспект.

Литературните източници и действащите нормативни документи в хода на изследването са използвани добросъвестно. Този факт се потвърждава и от приложената към автореферата декларация на автора за оригиналност на дисертационния труд.

От включените към документацията по процедурата собственоръчно подписани от докторанта списъци на публикациите по темата на дисертационния труд (5 бр.) и на участия в научни форуми (2 бр.) става ясно, че основните аспекти от съдържанието на изследваната проблематика са направени достояние на специализираната аудитория.

Авторефератът е в обем 42 стр. Той отразява обективно, ясно, точно и пълно съдържанието на дисертационния труд и представя вярно неговите положителни качества. Конфигурацията на изложението му съответства на логическата ос на изследването.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд:

В дисертационния труд се открояват следните **научни и научно-приложни приноси:**

- С цел обогатяване на счетоводната теория и оптимизиране на счетоводната практика са систематизирани факторите, които оказват влияние върху разработването на съвременен модел на счетоводна

политика и е анализирана нейната роля в контекста на годишното периодично отчитане; открити са приложните аспекти на принципа „действащо предприятие“ при изготвяне на ГФО; извършен е критико-конструктивен анализ на Интегрираната рамка за вътрешен контрол COSO и компонентите ѝ през призмата на годишното периодично отчитане.

- В резултат от задълбочено проучване на специализираната литература и приложимата нормативна уредба се обосновава становището, че обезценката като проявление на счетоводния консерватизъм осигурява спазване на принципа за предпазливост, регламентиран в Закона за счетоводството. Посредством авторово изследване е доказано, че матрицата на провизиите (provision matrix) като метод за реализиране на опростения подход за обезценка е по-достъпна за прилагане при краткосрочните търговски вземания (с падеж до 12 месеца), отколкото при дългосрочните търговски вземания.

- Аргументирана е и е анализирана значимостта на информацията за свързаните лица (начин и степен на разкриване) в хода на изготвянето и представянето на финансовите отчети с общо предназначение (респ. пояснителните приложения към тях). Визуализирана (изследвана) е свързаността между стопанските субекти чрез конкретни ситуации от практиката на предприятията, касаещи контрола, съвместния контрол, значителното влияние, принципа за предимство на съдържанието пред формата, дефиницията за близък член от семейството в съответствие с МСС 24 Оповестяване на свързани лица. Това способства генерирането на прозрачна информация, необходима при вземането на обосновани икономически решения от страна на външните потребители.

- На база обхvatно и целенасочено изследване на действащата нормативна уредба и практиката на нефинансовите предприятия-акционерни дружества, чиито ценни книжа се търгуват на БФБ, са идентифицирани проблемните области при реализиране на годишното периодично отчитане и са предложени възможности за усъвършенстване на организацията и технологията на процедурите по счетоводно-отчетния процес. Това способства за изготвянето на финансови отчети с общо предназначение, чиято основна цел е информацията, съдържаща се в тях, да бъде полезна. Очертани са критериите за сравнение между традиционното финансово отчитане и интегрираното отчитане в унисон с актуалните нормативни изискванията за реализиране на политика за екологично и социално въздействие и добро корпоративно управление от страна на изследваните предприятия.

- Обосновава се твърдението, че извършването на анализ на финансовото състояние на предприятието като съвкупност от систематизирани и аналитични процедури, има ясно изразен положителен ефект. Аргументираните модели за обща оценка на финансовото състояние са предназначени за информационните потребности на външните потребители и ръководството относно текущото финансово състояние. Посредством предложения инструментариум за установяване на финансовото състояние се предоставя възможност за изготвянето на прогнози за бъдещото развитие на независимата икономическа дейност на предприятието.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд:

По отношение на разработката могат да се посочат следните бележки и препоръки, които не омаловажават безспорно положителните й качества:

- Независимо от изразения стремеж за аргументирано извеждане на авторските становища, при някои от тях все още се чувства необходимост от по-задълбочена теоретико-приложна обосновка, с цел минимизиране на декларативния им характер;

- Позволявам си добронамерено да препоръчам на докторанта да продължи и да разшири своите изследвания по тази интересна и дискуссионна материя.

По дисертационния труд бих отправил следния *въпрос*:

- В какви основни насоки докторантът вижда в краткосрочен план възможности за оптимизиране на годишното периодично отчитане в изследваните нефинансови предприятия?

V. Обобщено заключение и становище:

В заключение може да се обобщи, че дисертационният труд „*Теоретико-приложни аспекти на годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия*“ съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и релевантния Правилник на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

Дисертационният труд показва, че докторант *Кирил Иванов Лучков* притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по

докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“, като демонстрира способности и възможности за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Всичко това ми дава основание да изразя *положителното си становище* и да препоръчам на уважаемото научно жури да гласува за *придобиване* на образователната и научна степен “доктор” в професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“ от *Кирил Иванов Лучков*.

07.05.2024 г.

Рецензент: _____
(проф. д-р Ат. Атанасов)